

**Gemeente
Haarlem**

Implementatie en voortgang Wvggz

Voortgang Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

12 mei 2020

E. van Wijk

MO

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
---------------	---

1. Inleiding	3
---------------------	----------

2. Korte samenvatting van de Wvggz	3
---	----------

2.1 Zorgmachtiging	3
--------------------	---

2.2 Crisismaatregel	4
---------------------	---

3. Wat is de stand van zaken in de gemeente Haarlem?	4
---	----------

3.1 Zorgmachtiging	4
--------------------	---

3.2 Crisismaatregel	4
---------------------	---

3.3 Regionale samenwerking & coördinatie	5
--	---

3.4 Registratie	5
-----------------	---

3.5 Communicatie	5
------------------	---

3.6 Landelijke ontwikkelingen	6
-------------------------------	---

3.7 Wet Zorg en Dwang	6
-----------------------	---

4. Bekostiging	6
-----------------------	----------

Bijlagen - lijst met afkortingen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
---	-------------------------------------

1. Inleiding

Op 1 januari 2020 is de nieuwe Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet Bopz) vervangen door de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en de Wet Zorg en Dwang (Wzd). Deze beide wetten regelen de manier waarop gedwongen zorg voor mensen met psychiatrische problematiek (Wvggz) en psychogeriatrische problematiek of verstandelijke beperking (Wzd) tot stand kan komen. Hierover is in augustus 2019 een eerste informatienotitie verschenen. Deze notitie geeft de voortgang en huidige stand van zaken weer voor wat betreft de verantwoordelijkheden van gemeente Haarlem.

2. Korte samenvatting van de Wvggz

Soms leidt een psychische stoornis bij iemand tot ernstig nadeel, zoals levensgevaar, ernstig lichamelijk letsel, ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade, ernstige verwaarlozing of maatschappelijke teloorgang. Ook kan een stoornis leiden tot een situatie waarin de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is. Tot 2020 was een verplichte opname in een instelling de enige manier waarop iemand gedwongen zorg kon ontvangen. De Wvggz heeft als doel om meer maatwerk te bieden bij gedwongen zorg. Met deze wet beoogt de wetgever om de rechtspositie van mensen met een psychische stoornis te verbeteren, om zo veel mogelijk dwang te voorkomen, om zorg op maat te bieden en om de kwaliteit van zorg te verhogen. Zo kent de Wvggz meer gedwongen behandelmogelijkheden en vormen van verplichte zorg zoals het toedienen van medicatie en voeding en het beperken van bewegingsvrijheid. Deze zorg is patiëntvolgend. Dit betekent bijvoorbeeld dat verplichte zorg, als dit mogelijk is, wordt toegepast op de plek waar iemand zich bevindt, ook thuis.

Alleen als het in de eigen omgeving niet kan, als het er niet veilig genoeg is voor de persoon zelf of zijn omgeving, of de persoon zelf niet wil, kan opname in een instelling een betere oplossing zijn.

De Wvggz kent twee procedures om te komen tot verplichte zorg: de zorgmachtiging en de crisismaatregel.

2.1 Zorgmachtiging

De zorgmachtiging biedt een wettelijke basis voor noodzakelijk gedwongen zorg voor mensen bij wie:

- er sprake is van een psychische stoornis,
- het gedrag dat voortvloeit uit de psychische stoornis leidt tot ernstig nadeel, en
- verplichte zorg noodzakelijk is om dit ernstig nadeel weg te nemen.

Met de invoering van de Wvggz is het mogelijk voor familie, naasten en omgeving om een melding te maken over mensen over wie zij van mening zijn dat de noodzaak tot verplichte geestelijke gezondheidszorg onderzocht zou moeten worden.

De gemeente draagt zorg voor het in behandeling nemen van deze meldingen en verricht onderzoek¹ naar de noodzaak voor verplichte zorg. De gemeente informeert diegene die een melding heeft gedaan.

Wanneer op basis van het verkennend onderzoek wordt geconcludeerd dat er sprake is van een psychische stoornis, van ernstig nadeel én wanneer vrijwillige zorg niet afdoende is, dan dient de gemeente een aanvraag voor een verzoekschrift zorgmachtiging in bij het OM. Wanneer ook het OM van oordeel is dat voldaan is aan de uitgangspunten voor verplichte zorg dient de Officier van Justitie een verzoekschrift zorgmachtiging in bij de rechtbank. De rechter beslist uiteindelijk over de verplichte zorg.

¹ Dit onderzoek heet formeel een 'verkennend onderzoek'. De termijn waarbinnen de gemeente dit onderzoek moet afronden is 14 dagen.

2.2 Crisismaatregel

Wanneer de situatie zo dringend is dat een procedure voor een zorgmachtiging niet kan worden afgewacht kan de burgemeester beslissen om verplichte zorg op te leggen middels een crisismaatregel. De crisismaatregel is vergelijkbaar met de Inbewaringstelling onder de BOPZ. De burgemeester kan tot een crisismaatregel besluiten na advies van een onafhankelijk psychiater, zoals verwoord in de medische verklaring. Nieuw onder de Wvvgz is de hoorplicht: de burgemeester moet de betrokkene, zo mogelijk, de gelegenheid geven zijn visie te geven voordat de burgemeester tot een crisismaatregel mag besluiten. Een crisismaatregel duurt maximaal drie dagen. De rechter kan de crisismaatregel zo nodig verlengen als de verplichte zorg nodig blijft om onmiddellijk dreigend ernstig nadeel af te wenden. Voorafgaand aan een crisismaatregel is gedurende maximaal 18 uur tijdelijk verplichte zorg toegestaan met een maximum van 12 uur nadat betrokkene door een psychiater onderzocht is. Wanneer iemand een crisismaatregel opgelegd krijgt wordt, als diegene dat wenst, hulp van een onafhankelijke patiëntvertrouwenspersoon (pvp) aangeboden die advies en bijstand verleent. De pvp komt op voor de rechten van de betrokkene en geeft advies en bijstand, bijvoorbeeld wanneer de betrokkene het niet eens is met tijdelijke medicatie of separatie. Bij het opleggen van een crisismaatregel wordt altijd een advocaat ingeschakeld voor de vertegenwoordiging van de client.

3. Wat is de stand van zaken in de gemeente Haarlem?

3.1 Zorgmachtiging

In opdracht van de gemeenten van Veiligheidsregio Kennemerland is sinds 1 januari 2020 het Meldpunt Zorg & Overlast van de GGD aangemerkt als meldpunt Wvvgz. Op basis van binnengekomen meldingen voert de GGD het onderzoek uit naar de noodzaak voor verplichte zorg. De GGD neemt tijdens het verkennend onderzoek contact op met partijen uit het zorg- en veiligheidsdomein in de regio om zo snel mogelijk een beeld van de situatie te krijgen.

In de periode van januari tot en met maart 2020 zijn er drie Wvvgz meldingen gedaan over inwoners van Haarlem. Hiervan zijn er twee met verwijzing en advies afgehandeld en één melding heeft geleid tot het inzetten van bemoeizorg. De GGD concludeerde in alle meldingen dat gedwongen zorg niet noodzakelijk was.

Naar aanleiding van het lage aantal meldingen is besloten om het meldpunt Zorg en Overlast extra onder de aandacht te brengen in Haarlem. Op welke wijze er over het Meldpunt is gecommuniceerd is beschreven onder Communicatie (3.5). De uitvoering van de Wvvgz taken van de GGD worden gemonitord. En waar nodig bijgesteld in het periodieke regionale overleg (3.3) en in de accountgesprekken tussen gemeente Haarlem en GGD Kennemerland.

3.2 Crisismaatregel

Gezien het streven naar uniformiteit in de regio is ervoor gekozen om ook ten aanzien van de hoorplicht als gemeenten van Kennemerland gezamenlijk op te trekken. Na overleg met alle burgemeesters van Kennemerland is besloten dat de gemeenten de hoorplicht voorlopig zelf uitvoeren. In bijna alle gemeenten voert de (loco-) burgemeester de hoorplicht uit. Alleen in gemeente Beverwijk is een piketpool van ambtenaren gemandateerd om de hoorplicht namens de burgemeester uit te voeren.

In Haarlem heeft de (loco-)burgemeester de eerste drie maanden in totaal 67 crisismaatregelen genomen. Bij 72% daarvan heeft de burgemeester de betrokkene gehoord, in de overige gevallen heeft hij dat niet gedaan wegens weigering van betrokkene of onmogelijkheid (bijvoorbeeld omdat iemand in de isoleercel zat, of omdat iemand sliep). In 40% van de gevallen werd er een crisismaatregel opgelegd voor mensen afkomstig uit Haarlem zelf. In alle andere gevallen voor mensen uit andere gemeenten van regio Kennemerland of van buiten de regio. Een van de verklaringen hiervoor is dat er sinds eind 2019 een beoordelingslocatie is bij GGZ InGeest in Haarlem. Deze beoordelingslocatie heeft een regiofunctie waardoor er ook veel mensen van buiten Haarlem beoordeeld worden. Als dat nodig is wordt aan de burgemeester van Haarlem gevraagd om een crisismaatregel af te geven voor de mensen die op deze locatie in Haarlem beoordeeld zijn. Daarnaast biedt deze locatie van GGZ InGeest intramurale behandeling aan inwoners vanuit heel Noord-Holland. Als zij de locatie toch wensen te verlaten, terwijl dit volgens de betrokken professionals niet verantwoord is, wordt de burgemeester van Haarlem gevraagd om

een crisismaatregel af te geven. Deze regiofunctie vergt veel tijd van de burgemeester en de kosten nemen toe (zie ook onder Bekostiging). Dit probleem speelt ook in andere gemeenten waar een beoordelingslocatie met regiofunctie is gevestigd. Momenteel wordt uitgezocht of de wet het toelaat om andere regionale afspraken te maken waardoor de bestuurlijke en ambtelijke werklast en de kosten beter verdeeld worden tussen de regiogemeenten.

3.3 Regionale samenwerking & coördinatie

De Wvvgz bevat een verplichting tot het invoeren van een periodiek regionaal overleg waaraan in ieder geval (een vertegenwoordiging van) de colleges van B&W van de betrokken gemeenten, de geneesheer-directeuren van de betrokken GGZ-instellingen en de officier van justitie van het OM deelnemen. In Veiligheidsregio Kennemerland vindt het regionaal overleg sinds december 2018 ieder kwartaal plaats. Deelnemers zijn GGZ InGeest, Parnassia Groep, Spaarne Gasthuis, Rode Kruis Ziekenhuis, Fivoor, GGZ-Noord-Holland Noord divisie Triversum, GGD, het Openbaar Ministerie, advocaten, patiëntvertrouwenspersonen van stichting PVP, politie, marechaussee en gemeenten. Wethouder Booij (Haarlemmermeer), burgemeester Nienhuis (Heemstede) en burgemeester Wienen (Haarlem) zijn bestuurlijk portefeuillehouders Wvvgz en nemen roulerend deel. De beleidsadviseur Wvvgz van gemeente Haarlem is tevens coördinator Wvvgz voor de regio Kennemerland en in die hoedanigheid voorzitter van het periodiek regionaal overleg.

De samenwerking met alle regionale ketenpartners is goed. Daar waar in andere regio's soms problemen zijn ontstaan, is het in onze regio gelukt om ondanks de hoge tijdsdruk en de complexe opdracht gezamenlijk een efficiënte en daadkrachtige manier van werken en communiceren te vinden. Daar is veel tijd in geïnvesteerd. Zo zijn er diverse proefimplementaties over de zorgmachtiging en de crisismaatregel georganiseerd waar alle ketenpartners aan hebben deelgenomen. Zodoende hebben de partners elkaar onderling en het nieuwe werkproces leren kennen. Zowel de deelnemers aan het periodiek regionaal overleg als de ambtenaren van betrokken regiogemeenten hebben gevraagd of de gemeente Haarlem de coördinatiefunctie ook voor de periode van mei tot en met december 2020 kan blijven vervullen. Hoewel de wet nu geïmplementeerd is blijft het is het nodig om het proces te finetunen en te monitoren, te evalueren en bij te sturen. Daarom is per 1 mei 2020 een vaste medewerker bij de gemeente Haarlem aangesteld als beleidsadviseur Wvvgz en Wzd.

Deze medewerker zal ook de regionale coördinatie uitvoeren. De kosten voor de regiocoördinator worden door de regiogemeenten gezamenlijk gedragen.

3.4 Registratie

Sinds 1 januari 2020 wordt er gebruik gemaakt van 'Khonraad' om de nieuwe Wvvgz en Wzd te kunnen uitvoeren. Dit systeem wordt ook gebruikt voor het uitvoeren van de Wet tijdelijk huisverbod. Khonraad is op dit moment het enige systeem in Nederland waarop alle betrokken partijen aangesloten zijn om de uitvoering van de Wvvgz te registreren.

In 2019 en gedurende de eerste maanden van 2020 hebben de medewerkers van Khonraad hard gewerkt het systeem voor de Wvvgz op te bouwen en om de kinderziektes uit het systeem te halen. Helaas is het een heel duur systeem geworden. Vanuit de gemeenten Haarlem en Zandvoort en de landelijke werkgroep Wvvgz van de VNG is aangestuurd op het inrichten van een landelijke gebruikersraad. Deze zou het mogelijk moeten maken om te sturen op functionaliteit en (contractuele) prijsafspraken.

De gegevens in Khonraad worden gebruikt als basis voor de in de regio Kennemerland. Deze cijfers worden aangevuld met kwalitatieve gegevens en ieder kwartaal besproken tijdens het periodiek regionaal overleg.

3.5 Communicatie

Op verzoek van de gemeenten heeft de GGD het meldpunt Zorg en Overlast op verschillende manieren onder de aandacht gebracht bij ketenpartners en inwoners. Relevante ketenpartners, zoals huisartsen en de sociaal wijkteams, zijn middels infographics over het nieuwe werkproces op de hoogte gebracht. Daarnaast is er een publieksflyer voor inwoners gemaakt en verspreid om hen te informeren over het meldpunt Zorg en Overlast. In deze flyer staat informatie over de uitgebreide openingstijden, de contactgegevens en wat het Meldpunt Zorg en Overlast doet, zie hiervoor de bijlage. Ook op de website van de GGD en via media worden inwoners en ketenpartners geïnformeerd.

Op de website van gemeente Haarlem staat sinds 1 januari 2020 informatie over het Meldpunt en de Wvvgz. De intentie was om in maart een nieuwsbericht te verspreiden, na het wegwerken van kinderziektes in het proces. Vanwege de coronacrisis en de uitgebreide berichtgeving daarover is dit uitgesteld. Half april is alsnog een nieuwsbericht op de gemeentelijke website gepubliceerd. Ook worden inwoners via nieuwsbrieven geïnformeerd.

3.6 Landelijke ontwikkelingen

Om op de hoogte te blijven van de landelijke ontwikkelingen neemt de regionale coördinator namens de gemeenten in Kennemerland deel aan de werkgroep Wvvgz van de VNG. De regionale coördinator onderhoudt ook de contacten met het landelijke ketenbureau Wvvgz van het ministerie van VWS.

3.7 Wet Zorg en Dwang

Naast de Wvvgz is per 1 januari 2020 ook de wet zorg en dwang (Wzd) ingegaan. De Wet zorg en dwang regelt de rechten bij onvrijwillige zorg of onvrijwillige opname van mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een psychogeriatrische aandoening (zoals dementie).

Naast de Wvvgz is per 1 januari 2020 ook de wet zorg en dwang (Wzd) ingegaan. De Wet zorg en dwang regelt de rechten bij onvrijwillige zorg of onvrijwillige opname van mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een psychogeriatrische aandoening (zoals dementie).¹

De gemeente heeft onder de Wzd een veel kleinere rol dan onder de Wvvgz. Wanneer iemand met een verstandelijke beperking of een psychogeriatrische aandoening acuut verplichte zorg nodig heeft en in een accommodatie moet worden opgenomen besluit de burgemeester daarover. Dit gebeurt met een beschikking tot inbewaringstelling.²

(IBS). In de regio Kennemerland wordt samengewerkt tussen de ouderenzorgorganisaties en de GGZ. De regionale coördinator Wvvgz heeft contact met de projectleider Wzd van de Verpleging, Verzorging en Thuiszorg organisaties (VVT) en met de GGZ-instellingen. Zo worden de processen goed op elkaar afgestemd. Bij een crisissituatie schakelt de psychiater van de GGZ-instelling een specialist ouderengeneeskunde in om gezamenlijk de triage en de medische verklaring te realiseren die nodig zijn voor het verzoek aan de burgemeester. De beoordeling van mensen met een verstandelijke beperking doet GGZ InGeest zelfstandig waarna een verzoek aan de burgemeester verzonden wordt. Tot nu toe heeft de burgemeester van Haarlem één IBS afgegeven aan een Haarlemse inwoner. Als er geen spoed is kan iemand ook een rechterlijke machtiging worden opgelegd. Daarmee legt de rechter gedwongen zorg op. Volgens de wet kan deze gedwongen zorg ook bestaan uit ondersteuning vanuit de WMO.

4. Bekostiging

Voor de gemeentelijke taken en bijbehorende kosten die volgen uit de Wvvgz is landelijk afgesproken om vanaf 2020 structureel € 20 miljoen toe te voegen aan het gemeentefonds. Voor het jaar 2020 is een bedrag van € 219.346,- toegekend aan de gemeente Haarlem. Daarnaast worden de inzet van de regiocoördinator en een aantal andere kosten gedeeld met de regiegemeenten. Het totaal beschikbare budget voor Haarlem in 2020 is € 245.339,-.

De totale uitgaven voor het Wvvgz-onderdeel van het systeem Khonraad zijn afhankelijk van het precieze aantal crisismaatregelen en aanvragen voor een zorgmachtiging die worden aangevraagd en verwerkt via het systeem. Het kan zijn dat de totale uitvoeringskosten voor de Wvvgz daardoor wat hoger uitvallen dan geraamd of dat deze kosten juist meevallen waardoor we precies uitkomen met het budget.

Dit is een uitgave van gemeente Haarlem,
12 mei 2020

Tekst: Esmé van Wijk

Postbus 511
2003 PB Haarlem
Tel. 14 023

[haarlem.nl](https://www.haarlem.nl)